

วิเคราะห์ทิศทางการพัฒนาและบทบาทกระทรวงวัฒนธรรมต่อการขับเคลื่อนประเทศยุค 4.0 Analysis of the development direction and the role of the Ministry of Culture on the driving force of the 4.0 era.

ดาบตำรวจวีระพล มูลวงศ์

กก.สส.ภ.จว.ลำพูน

a_time@live.com

บทคัดย่อ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้า ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีงาม ของ สังคมแสดงถึงขีดความสามารถองค์ความรู้วิถีการดำเนินชีวิต ศาสนา ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ที่สืบทอดเป็นมรดกทางสังคมไปสู่ชนรุ่นหลังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง สร้างจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม ที่ดีงาม มีความภูมิใจในความเป็นชาติเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต เสริมสร้างความสามัคคีและสมานฉันท์ของคนในชาติและนานาชาติอย่าง ยั่งยืนแต่ในโลกปัจจุบันที่มี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารยุคโลกาภิวัตน์ 4.0 วิถีชีวิตของ คนในสังคมไทยมีการรับรู้ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากทั่วโลกผ่านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ รากเหง้าของวัฒนธรรมไทยเริ่มหายไป คนไทยมีแนวคิดแบบตะวันตกมากขึ้นจะอย่างไรให้คนไทย ก้าวทันวัฒนธรรมยุคใหม่ที่มีความเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลาโดยไม่ละทิ้งวัฒนธรรมไทยด้วยการสร้าง คนดีและสังคมดีด้วยมิติทางวัฒนธรรม สร้างรายได้จาก ทุนและทรัพยากรทางวัฒนธรรม ใช้วัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์เกียรติภูมิของชาติและเสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีกับต่างประเทศ โดยมีทิศ ทางการพัฒนาและบทบาทกระทรวงวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ 1.อยู่บนพื้นฐานของความรู้และภูมิปัญญา 2.มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3.มีความโดดเด่นหรือสร้างความ แตกต่าง 4.มีตัวตนที่เป็น เอกลักษณ์หรือตราสินค้าที่ชัดเจน เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนา วัฒนธรรมไทยสู่วัฒนธรรม ไทย 4.0 อย่างเป็นรูปธรรม กระทรวงวัฒนธรรมต้องเร่งส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูงโดยเริ่มจากสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่มี ศักยภาพ 5 F ประกอบด้วย 1.ส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมด้านอาหาร 2.เผยแพร่วัฒนธรรมผ่านสื่อภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 3.นำเสนอเผยแพร่ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่นให้เป็นที่รู้จักและยอมรับ 4.อนุรักษ์ศิลปมรดก ไทยและส่งเสริมการเผยแพร่ 5.การอนุรักษ์และขับเคลื่อน เทศกาล วัฒนธรรม ประเพณีให้เป็นที่รู้จัก และสนใจสู่ระดับโลก

คำสำคัญ: ทิศทางการพัฒนา วัฒนธรรม.การขับเคลื่อนประเทศยุค 4.0

Abstracts

Culture is something that shows progress. Orderliness The good morals of the society show the ability. knowledge. way of life. religion. tradition. values. beliefs which are inherited as a social heritage to later generations. helping to strengthen. Create consciousness. values. virtue and good ethics. pride in being a nation. important in helping to develop society. economy and quality of life. strengthen unity and solidarity of people in national and international sustainability. but in today's world that has Technological advances and globalization era 4.0 The way of life of people in Thai society is perceived. exchanged culture from all over the world. Fast technology Resulting in the roots of Thai culture disappearing Thai people have more Western concepts. how to make Thai people keep abreast of new cultures that are constantly changing without abandoning Thai culture by creating good people and good society with cultural dimensions. generating income from capital. And cultural resources. use culture to enhance the image of national honor and strengthen good relations with foreign countries with the direction of development and roles The Ministry of Culture Is 1. based on knowledge and wisdom 2. creative and innovative 3. having outstanding or making a difference 4. having a unique identity or brand In order to drive the policy of the development of Thai culture into Thai culture 4.0. the Ministry of Culture must urgently promote the development of creative industries. cultures and services with high value. starting with potential cultural products and services. Food 2. Films and videos 3. Thai fabric and fashion design 4. Muay Thai 5. Conservation and propelling traditional festivals to the world level

Keywords: Development direction Culture. driving. country. era 4.0

บทนำ

วัฒนธรรม 4.0 แห่งความเป็นไทย"การก้าวข้ามผ่านกับดักประเทศรายได้ปานกลางในประเทศไทย 3.0 สู่ประเทศไทย 4.0 อาจทำให้คิดว่าประเทศไทย 4.0 มีแต่เฉพาะมิติที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจเท่านั้น ประเทศไทย 4.0 ยังมีอีกหลายมิติที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อุตสาหกรรม สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ประเทศไทย 4.0 กับวัฒนธรรมไม่ได้อยู่ไกลกันเพราะประเทศไทย 4.0 จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยคนไทย 4.0 โดยจะต้องพัฒนาและยกระดับคนในสังคมที่มีตั้งแต่คนไทย 1.0 - 3.0 ให้เป็นคนไทย 4.0 ซึ่งเป็นไปตามหลักการของท่านนายกรัฐมนตรีที่จะเดินหน้าไปด้วยกัน และไม่ทิ้งใครไว้ข้าง

หลัง วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน เริ่มจากประเทศไทย 1.0 สังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมที่ปรากฏให้เห็น เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว ประเทศไทย 2.0 กระแส Industrialization ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมอุตสาหกรรมเบา รากเหง้าของวัฒนธรรมที่ปรากฏให้เห็น เช่น งานฝีมือ. อุตสาหกรรมในครัวเรือนประเทศไทย 3.0 เป็นการก้าวเข้าสู่อุตสาหกรรมหนัก ด้วยกระแส Globalization คน ในสังคมเริ่มมีความคิดมีความเป็นอยู่แบบตะวันตกเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทย 3.0 มีพัฒนาการที่ค่อนข้างบอบบางเพราะเป็นการพัฒนาบน "การปักชำ" หรือมีการเจริญเติบโตบนรากแขนงเป็นการเร่งรีบเจริญเติบโตมีการนำอุตสาหกรรมของต่างประเทศเข้ามาผ่านการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ผลที่ตามมาคือ ประเทศมีความทันสมัยมากขึ้นแต่ไม่เจริญเพราะเทคโนโลยีต่างๆไม่ใช่ของเราแลกมาเหง้าของวัฒนธรรมไทยได้เริ่มจางหายไปประเทศไทย 4.0 จึงต้องเปลี่ยนจากการเจริญเติบโตแบบ "รากแขนง" เป็นการเจริญเติบโตแบบ "รากแก้ว" โดยอย่างน้อยต้องยืนอยู่บนขาของตนเอง เป็นขาขององค์ความรู้ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อวันหนึ่งจะได้มีอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่งและวิสาหกิจที่แข็งแกร่งก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 จะต้องหลุดพ้นจาก 1) กับดักความไม่สมดุล 2) กับดักความเหลื่อมล้ำ 3) กับดักรายได้ปานกลาง โดยอาศัยการขับเคลื่อนด้วยปัญญา (นวัตกรรม องค์ความรู้ และการบริหารจัดการ) ในทิศทางที่นำสิ่งที่เรียกว่า "คุณค่า" ไปสร้างให้เกิด "มูลค่า" และต้องรักษาความสมดุลระหว่างการสร้างมูลค่า และการรักษาคุณค่า ที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยขับเคลื่อนผ่าน ระเบิดทุนนิยมที่เน้นทางวัตถุแต่ในวันนี้มนุษย์เริ่มเรียกหาทุนนิยมที่เน้นในความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของปัจเจกบุคคลหรือในบริบทของการอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งทั้งหมดจะอยู่ได้ก็ด้วยวัฒนธรรม (สุวิทย์ เมษินทรีย์.2560 : 7) จากจุดแข็งของประเทศไทยที่มีความหลายเชิงชีวภาพก่อให้เกิดความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมนำมาสู่ทุนของประเทศที่แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ทุนธรรมชาติ 2) ทุนกายภาพ 3) ทุนสังคม 4) ทุนมนุษย์ เมื่อนำทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ มาหลอมรวมกันจึงจะก่อให้เกิดเป็น "ทุนวัฒนธรรม" การขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ 4.0 นั้น นอกจากจะขับเคลื่อนด้วยปัญญาแล้วยังต้อง อาศัยทุนต่างๆเหล่านี้ด้วย

ประเทศไทย 4.0 เราจำเป็นต้องฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยในทิศทางที่เป็นส่วนหนึ่งของรากแก้ว เพราะถ้าวัฒนธรรม ไทยไม่แข็งแรงพอสังคมไทยก็มีโอกาสสูงที่จะถูกครอบงำผ่านวัฒนธรรมอื่นเชื่อว่าหลายๆ ท่านคงพอจะเคยเห็นคนที่ติดซีรี่หนังเกาหลีอย่างอมงแมงหรือการชื่นชมคลั่งไคล้ศิลปินดารา K-POP จนกลายเป็นสาวกแดนกิมจิ หรือติ่งเกาหลีอย่างสุดซึ้ง (สุวิทย์ เมษินทรีย์.2560 : 9)

ประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 เสาหลักที่สำคัญ 1) เสาหลักด้านการศึกษา 2) เสาหลักด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) เสาหลักด้านวัฒนธรรม เมื่อกระแสของโลกกำลังหมุนกลับจาก กระแส โลกาภิวัตน์ กลับสู่กระแสของภูมิภาควิวัตน์และบางส่วนกลับมาสู่ความเป็นชุมชนวิวัตน์ คือ ความเป็นท้องถิ่น หรือความเป็นชุมชนเพิ่มมากขึ้น กระทั่งวัฒนธรรมจึงต้องเท่าทันกระแสต่างๆ เหล่านี้ วัฒนธรรม เปรียบเสมือน Spectrum เป็นเฉดสีจากความเป็นไทยไปสู่ความเป็นสุวรรณภูมิ มี

พื้นที่ร่วมกันมีพุทธศาสนา เดียวกัน มีวัฒนธรรมที่มีรากเหง้าใกล้เคียงกัน ไปสู่วัฒนธรรมอาเซียน วัฒนธรรมเอเชียและไปสู่วัฒนธรรมโลก ความท้าทายใหม่ของกระทรวงวัฒนธรรมจึงอยู่ที่การรักษา ตัวตนความเป็นไทยประกอบด้วย อุตสาหกรรม วัฒนธรรม เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและแหล่งมรดก ทางวัฒนธรรมการผสมผสานแนวคิดใหม่ๆเป็น Fusion ของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต เพื่อสร้างเสน่ห์ แปลงมูลค่าเป็นคุณค่าโดยคุณค่าแท้ๆของความ เป็นไทยสามารถสร้างมูลค่าได้ในระดับ หนึ่งแต่ถ้ามีคุณค่าความเป็นไทยผสมผสานกับองค์ประกอบอื่นด้วยตรงนี้จะเป็เวทีของ Creative Industry และ Creative Economy)สุวิทย์ เมษินทรีย์.2560 : 10(วัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ที่ ต้องร่วมกันสร้าง "วัฒนธรรม 4.0" เพื่อไปสู่ "ประเทศไทย 4.0"

ความหมายวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสร้างเสริมการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นแสดง ถึงความ เจริญก้าวหน้าความเป็นระเบียบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีงามของสังคมมีการสืบทอดเป็นมรดก ทางสังคมไปสู่ชน รุ่นหลัง เช่น การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และทางใจ เช่น ศาสนา ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) นักวิชาการด้านวัฒนธรรมศึกษาชาว อังกฤษ ผู้มีชื่อเสียงได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ รูปแบบของวิถีชีวิตที่แสดงออกให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมซึ่งในแต่ละสังคมก็มีความแตกต่างของรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คน มากมายซึ่งเกี่ยวโยงเรื่อง ของกลุ่มคน ชนชั้น ภาษาชาติพันธุ์ เพศสถานะ และอื่นๆโดยคำนึงถึง (Sumlee chamroenchai. 2557 : 2) ความเป็นสิ่งที่คุ้นเคยในทางจิต วิญญาณ พัฒนาการด้านภูมิ ปัญญาของสังคมโดยรวม การสร้างสรรค์ เช่น งานศิลปะและวิถีชีวิตมนุษย์

วัฒนธรรมส่วนหนึ่งสามารถแสดงออกผ่าน ดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การ ละคร และภาพยนตร์แม้บางครั้งอาจมีผู้กล่าวว่าวัฒนธรรมคือเรื่องราวด้วยการบริโภคและสินค้าบริโภค เช่น วัฒนธรรมระดับสูง วัฒนธรรมระดับต่ำ วัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมนิยม เป็นต้น (Sumlee chamroenchai. 2557 : 2-3) จะเห็นได้ว่าผู้สร้างวัฒนธรรมคือมนุษย์และสังคมเกิดขึ้นก็เพราะมนุษย์ วัฒนธรรมกับสังคมจึงเป็นสิ่งที่คู่กันโดยแต่ละสังคมย่อมมีวัฒนธรรมและหากสังคมมีขนาดใหญ่หรือมี ความซับซ้อนมากเพียงใดความหลากหลายทางวัฒนธรรมมักจะมากขึ้นเพียงนั้น วัฒนธรรมต่างๆของ แต่ละสังคมอาจเหมือนหรือต่างกันสืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนา และถิ่นที่อยู่ เป็นต้น

กระทรวงวัฒนธรรม

นำมิติทางวัฒนธรรมมาขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเจตนารมณ์ และนโยบายของรัฐบาล (ชนากานต์ ปานอ่ำ. 2560:4) ได้แก่

1. การพัฒนาคนและสังคมสร้างคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ภูมิใจในความเป็นไทยสังคมที่มีความ เอื้ออาทรและปรองดองสมานฉันท์

2. สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างสมดุล นำไปสู่ความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน

3. นำวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ ภาพลักษณ์และเกียรติภูมิของไทย ในเวทีโลก กำหนด จุดเน้นของการดำเนินการด้านวัฒนธรรมไว้ 9 ด้าน ได้แก่ การเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ การอนุรักษ์ พัฒนาและสืบสานมรดกทางศิลปและวัฒนธรรม ส่งเสริมอัตลักษณ์ ไทยและความเป็นไทย การเสริมสร้างค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ รวมถึงเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางสังคมและเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรมการพัฒนาและบริการการเรียนรู้และการวิจัยทางศาสนา โดยจัดทำแผนปฏิบัติการของ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัดได้ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมในทุก มิติตามบทบาทหน้าที่ของส่วนภูมิภาค ทั้งนโยบายประเทศไทย 4.0 ใน 5 ด้าน หรือ 5 F ได้แก่ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์การออกแบบและแฟชั่น อาหาร มวยไทย เทศกาลและประเพณีไทยและการ ขับเคลื่อนตามจุดเน้น 9 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้การส่งเสริม คุณธรรมของเด็กและเยาวชน การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ การสืบทอดประเพณี ท้องถิ่น ถนนวัฒนธรรม อุทยานภาพยนตร์และวีดิทัศน์ เป็นต้น)เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.2560 :4-5(

ทิศทางการพัฒนาวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรมมีบทบาททำงานเชิงรุกผลิตสื่อทันสมัยบนโลกออนไลน์เตรียมคนยุคไทยแลนด์ 4.0 ไม่ใช่ตั้งรับคอยตามแก้ไขปัญหา มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น” กระทรวงวัฒนธรรมในยุค 4.0 “จากภาค ประชาสังคมใน 9กลุ่ม ได้แก่ ศิลปิน.เด็กและเยาวชน.ผู้สูงอายุและผู้พิการ.ผู้ประกอบการ ด้านศิลปวัฒนธรรม. ผู้ผลิตและผู้ประกอบภาพยนตร์และแอนิเมชัน.ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการด้าน สังคม.เครือข่ายด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม.สื่อมวลชนและผู้บริหารสื่อและข้าราชการและ เจ้าหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรมทั้งใน ส่วนกลางและภูมิภาคโดย นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ รมว. วัฒนธรรม กล่าวว่า กระทรวงวัฒนธรรมได้พัฒนายุทธศาสตร์ด้าน วัฒนธรรมในระยะ 20 ปี และ พัฒนางานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เพื่อรองรับการขับเคลื่อนนโยบาย ประเทศไทย 4.0 และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ขึ้น โดยได้ตั้งเป้าหมายใช้มิติทาง วัฒนธรรมสร้าง คนดีสร้างสังคมดีใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางการ แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในระดับนานาชาติส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และ บริการที่ไทยมีศักยภาพสูง 5 ด้าน ได้แก่ ได้แก่ อาหาร ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ การออกแบบและ แฟชั่น มวย ไทย เทศกาลและประเพณี เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนมีการเชื่อมโยงความ ร่วมมือทั้งภายในและนอกประเทศ ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมจะนำความเห็นที่ได้จากการประชุมมา ปรับยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของกระทรวงวัฒนธรรมต่อไป (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.2560 :7-8)

ในการประชุมกลุ่มสื่อมวลชนและผู้บริหารสื่อมีการอภิปรายอย่างกว้างขวางในเรื่องของการเตรียมคน 4.0 โดยแสดงความเป็นห่วงเรื่องเยาวชนไทยที่อ่านหนังสือน้อยลงการรับรู้ข่าวสารผ่านคลิปบนสื่อออนไลน์อย่างฉาบฉวย เรื่องที่เผยแพร่บนโลกออนไลน์มีทั้งเรื่องที่ดีและไม่ดี และเมื่อคนไม่อ่านหนังสือไม่ว่าจะมีการผลิตหนังสือดีออกมามากเพียงใดก็ไม่มี ความหมายแล้วศักยภาพของเด็กไทยในอนาคตจะเป็นอย่างไร การอ่านหนังสือก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมต้องประสานกับกระทรวงศึกษาธิการ(ศธ.) อย่างใกล้ชิด เพื่อเตรียมความพร้อมให้เยาวชนสามารถก้าวทันวัฒนธรรมยุคใหม่ โดยไม่ละทิ้งวัฒนธรรมไทยมีการใช้ทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกทั้งกระทรวงวัฒนธรรมต้องทำงานเชิงรุกมีการให้ข้อมูลวัฒนธรรมในแง่มุมต่างๆที่เข้าใจได้ง่ายบนโลกออนไลน์ไม่ใช่ตั้งรับคอยแต่ตามแก้ไขปัญหา

บทบาทของกระทรวงวัฒนธรรม

การขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 นั้น ภารกิจที่สำคัญของกระทรวงวัฒนธรรมเป็นการสร้าง วัฒนธรรมควบคู่ไปกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับหลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก กระทรวงวัฒนธรรมจะต้องมีการผลักดันและขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพราะเรามีทรัพยากรที่เป็นต้นน้ำโดยจะต้องร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อต่อยอดการดำเนินงานให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไปวัฒนธรรมถือเป็นหัวใจและกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 แต่ปัจจุบันรากเหง้าของวัฒนธรรมไทยเริ่มหายไปคนไทยมีแนวคิดไลฟ์สไตล์แบบตะวันตกมากขึ้น หลายประเทศมีมุมมองว่า ประเทศไทยเกิดความทันสมัยแต่ยังไม่เจริญ ซึ่งประเทศไทย 3.0 มีความบอบบางมากเป็นการพัฒนาอย่างเร่งรีบเพื่อไล่กวดให้ทันประเทศอื่นๆ โดยไม่ได้ยึบบนชาตตนเองจึงถูกมองว่าด้อยค่า ดังนั้นเราต้องหาทางสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสร้างคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะประเทศไทยติดกับดัก 3 เรื่อง ได้แก่ ความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองและติดกับดักผู้มีรายได้ปานกลางจึงต้องหาทางแก้ไข จะต้องขับเคลื่อนประเทศด้วยปัญญาในทิศทางที่เรามีทุนวัฒนธรรมที่มีคุณค่าไปสร้างมูลค่าและนำมูลค่าที่ได้ไปรังสรรค์รักษาให้มีคุณค่าและมูลค่ามากขึ้น ขณะเดียวกันก็ต้องดูว่าเรามีทรัพยากรอะไรและจะนำอะไรไปแลกเปลี่ยนกับต่างชาติ อีกทั้งต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ เสริมกับการพัฒนาสินค้าและบริการให้ได้

กระทรวงวัฒนธรรมจึงมีบทบาทที่สำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากนอกเหนือจากการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม สร้างสรรค์วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูงแล้ว กระทรวงวัฒนธรรมจะต้องมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ และพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม มากขึ้นใน 4 ลักษณะที่สำคัญ (กระทรวงวัฒนธรรม.2560:5) คือ

1. อยู่บนพื้นฐานของความรู้และภูมิปัญญา (Knowledge Based)
2. มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative & Innovation)
3. มีความโดดเด่นหรือสร้างความแตกต่าง (Differentiation)
4. มีตัวตนที่เป็นเอกลักษณ์หรือตราสินค้า (Brand) ที่ชัดเจน

นอกจากนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาวัฒนธรรมไทยสู่วัฒนธรรมไทย 4.0 อย่างเป็นรูปธรรม กระทรวงวัฒนธรรมต้องเร่งส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการ ที่มีมูลค่าสูงโดยเริ่มจากสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5 F ประกอบด้วย

1. อาหาร (Food) เผยแพร่ส่งเสริมวัฒนธรรมด้านอาหารไทยให้เป็นที่รู้จักและเกิดความนิยมทั่วโลก
2. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) เผยแพร่วัฒนธรรมไทยผ่านสื่อและวีดิทัศน์เพื่อสร้างกระแส
3. ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่น (Fashion) นำเสนอเอกลักษณ์ผ่านแฟชั่น เครื่องใช้และผ้าไทย
4. มวยไทย (Fighting) ส่งเสริมศิลปะไทยในรูปแบบศิลปะการต่อสู้และกีฬาที่เป็นมาตรฐาน
5. การอนุรักษ์และขับเคลื่อน เทศกาล ประเพณีสู่ระดับโลก (Festival) โดยจะร่วมมือกับหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในลักษณะการสานพลังประชารัฐ เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการดังกล่าว ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลูกค้า เชื่อมโยงความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น ประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่ม CLMV รวมถึงกลุ่มประเทศ ASEAN และ ASEAN+6 ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการกำหนด เป้าหมายและยุทธศาสตร์การพัฒนาในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เป็นองค์กรหลักในการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ปลุกฝังค่านิยมอันดีงามบนพื้นฐานคุณธรรมนำสังคมอยู่เย็นเป็นสุข

พันธกิจ :

1. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติและสนองงานสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนาและ พระมหากษัตริย์ให้มีการสืบทอดและพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. ปลุกฝังค่านิยมและส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดีงาม
3. นำมิติทางวัฒนธรรมมาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมส่งเสริมอุตสาหกรรมทาง วัฒนธรรม
4. บริหารจัดการองค์ความรู้และมรดกศิลปวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์แก่สังคมไทยและสังคมโลก

ภารกิจ แบ่งเป็น 3 ด้านใหญ่ๆซึ่งมีความเกี่ยวพันและประสานสอดคล้องกัน คือ ภารกิจเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม)เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.2560 : 8(ได้แก่

ด้านวัฒนธรรมวัฒนธรรม วัฒนธรรมเอกลักษณ์ความเป็นไทยจะสามารถปรับให้เข้ากับกาลสมัยได้เพียงใดไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระทรวงวัฒนธรรมเพียงลำพังแต่ขึ้นอยู่กับทุกคนในชาติทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะทางสังคม กระทรวงวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนให้คนในชาติเห็นว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรม และควรจะมีอะไรกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นอย่างไร การจะคงรักษาสืบสานวัฒนธรรมเดิมและปรับกระแสวัฒนธรรมใหม่ที่หลั่งไหลมาจากภายนอกประเทศให้เหมาะสม และยังคงคุณค่าอันดีงามของความเป็นไทยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ข้อดีข้อเสีย โอกาสและสัญญาณอันตรายที่มีต่อวัฒนธรรมไทย เพื่อให้วัฒนธรรมไทยมีลักษณะพึงประสงค์เป็นปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศชาติ

ด้านศาสนา ภารกิจด้านศาสนามีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมในฐานะที่ศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตวิญญาณของคนในชาติมีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ทำให้คุณค่าการทำความดีความงามความดีการดำรงชีวิตโดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรม บุคลากรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการชี้แนะ อบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนของศาสนาในศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อให้สามารถปรับ ใช้กับชีวิตประจำวัน เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในชีวิตจะได้รู้จักปรับวิธีคิดของตนให้ล่องพ้นปัญหาอุปสรรคนั้นได้โดยไม่ทำร้ายตนเองบุคคลใกล้ชิดและบุคคลอื่น

ด้านศิลปะ ภารกิจด้านศิลปะมีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมศิลปะทุกแขนงทั้งสิ่งที่จับต้องได้และจับ ต้องไม่ได้ เป็นชุมทรัพย์แห่งความรู้เป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษจึงต้องทำนุบำรุงรักษาเพื่อส่งต่อยังคนรุ่น ต่อไปรวมทั้งส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะร่วมสมัยเพื่อเพิ่มพูนภูมิปัญญาของคนรุ่นปัจจุบันและรวบรวมสะสมคุณค่าเหล่านี้ไว้เป็นสมบัติของชาติ

เป้าหมายหลักของกระทรวงวัฒนธรรม

1. อารามไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน มีกิจกรรมระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ประชากรโดยส่วนรวมมีคุณภาพ มีความสามารถ มีความเข้าใจในรากฐานทางวัฒนธรรมของตน และนำมาใช้ในการดำรงชีวิตมีจิตสำนึกและดำรงชีวิตตามรากฐานทางวัฒนธรรมของตนและรู้เท่าทันโลก มีเว็บไซต์เผยแพร่ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมสู่เด็กเยาวชนและประชาชน แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมทั้งระดับชาติและชุมชนท้องถิ่น ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมมีพิพิธภัณฑ์ชนชาติไทย หอศิลปวัฒนธรรมร่วม สมัย หอสมุดแห่งชาติแห่งใหม่
3. สังคมมีความสมานฉันท์ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม และสามารถพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานวัฒนธรรม อยู่ร่วมในสังคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรีประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม เพื่อสร้างความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกันมีศูนย์วัฒนธรรมที่ได้มาตรฐาน

สำหรับบริการ กิจกรรมทางวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆอย่างหลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในทุกภาคต่างๆ และเชื่อมโยงสู่ประเทศใกล้เคียงเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาไทยให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ

4. สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันทางศาสนาฯ มีความเข้มแข็งทำ หน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเกิดเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ มีระบบ ฐานข้อมูลทางด้านสารสนเทศทางภูมิศาสตร์สำหรับบริหารจัดการการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและให้บริการองค์ความรู้แก่ประชาชน

วัฒนธรรมต่อการขับเคลื่อนประเทศยุค 4.0

การก้าวข้ามผ่านกับดักประเทศรายได้ปานกลางจากประเทศไทย 3.0 สู่ประเทศไทย 4.0 อาจทำให้คนทั่วไปคิดแต่เพียงว่าประเทศไทย 4.0 มีเฉพาะมิติที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมเท่านั้น ไม่จริงเลยการ ก้าวสู่ความเป็นประเทศไทย 4.0 ยังมีหลายมิติที่เกี่ยวข้อง อาทิ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อุตสาหกรรม สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ประเทศไทย 4.0จำเป็นต้องเปลี่ยนจากการเจริญเติบโตแบบรากแขนงเป็น การเจริญเติบโตแบบรากแก้วโดยอย่างน้อยต้องยืนอยู่บนลำแข้งของตนเองเป็นลำแข้งขององค์ความรู้ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อวันหนึ่งจะได้มีอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่งและวิสาหกิจที่ แข็งแรง การก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 จะต้องหลุดพ้นจาก 1) กับดักความไม่สมดุล 2) กับดักความเหลื่อมล้ำ 3) กับดักรายได้ปานกลางโดยอาศัยการขับเคลื่อนด้วยปัญญา (นวัตกรรม องค์ความรู้ และการบริหารจัดการ) ในทิศทางที่นำสิ่งที่มีคุณค่ามาสร้างให้เกิดมูลค่า และต้องรักษาความสมดุลระหว่างการสร้างมูลค่า และการ รักษาคุณค่า ที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยขับเคลื่อนผ่านระบอบทุนนิยมที่เน้นทางวัตถุแต่ในวันนี้มนุษย์เริ่มเรียกหาทุนนิยมที่เน้นในความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของปัจเจกบุคคลหรือในบริบทของการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งทั้งหมดนั้นจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุลต้องอาศัยวัฒนธรรมเป็นส่วนประสานที่สำคัญ (วีระ โรจน์พจนรัตน์. 2559:2)

ความท้าทายใหม่ของกระทรวงวัฒนธรรมจึงอยู่ที่การรักษาตัวตนความเป็นไทย ประกอบด้วย อุตสาหกรรมวัฒนธรรม เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งทั้งหมดต้องผ่านการผสมผสานแนวคิดใหม่ๆของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต เพื่อสร้างเสน่ห์ แปลงมูลค่าเป็นคุณค่า โดยคุณค่าแท้ๆของความเป็นไทยสามารถสร้างมูลค่าได้ในระดับหนึ่งแต่ถ้ามีคุณค่าความเป็นไทยผสมผสานกับองค์ประกอบอื่นด้วยย่อมจะเป็นการ ส่งเสริมให้เกิดเวทีของ Creative Industry และ Creative Economy ขึ้น (สุริชัย หวันแก้ว.2559 : 24)

วัฒนธรรมไทย 4.0 ประกอบไปด้วยส่วนสำคัญที่ต้องพิจารณาด้วยกัน 2 ประการ คือ

1. การแปลงคุณค่าเป็นมูลค่าและนำมูลค่าที่ได้ไปเติมแต่งรักษาให้เกิดคุณค่าที่เพิ่มขึ้นในลักษณะเป็น วงจรที่เสริมส่งซึ่งกันและกัน

2. การค้าในอนาคตเป็นการเลือกไหลอย่างอิสระไม่ใช่แต่เฉพาะสินค้าและบริการเท่านั้น แต่เป็นการ

เลือกไหลอย่างอิสระของความคิด ความสร้างสรรค์และข้อมูลคนไทย 4.0 จะต้องมีการพัฒนา 4.0 หน้าตาของ คนไทย 4.0 จะต้องเปลี่ยนจาก

คนไทยที่มีความรู้ ทักษะและความสามารถจำกัดเป็นคนไทยที่มีความรู้มีทักษะและความสามารถสูง กระทั่งวัฒนธรรมและกระทรวงวัฒนธรรมทำงานเชิงรุกคนไทยที่เห็นแก่ตัว เป็นคนไทยที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะกลับคืนสู่สังคมแห่งการเกื้อกูลและแบ่งปัน เพื่อรองรับพลวัตในศตวรรษที่ 21 เราต้องเปลี่ยนคนไทยที่เป็น Analog Thai ให้เป็น Digital Thai เพื่อสอดรับกับโลกยุคดิจิทัลและคนไทยที่เป็น Thai – Thai เป็นคนไทยที่เป็น Global – Thai)สุดปฐพี เวียงสี. 2560 : 9(

วิเคราะห์ทิศทางการพัฒนาและบทบาทกระทรวงวัฒนธรรมต่อการขับเคลื่อนประเทศยุค 4.0

ต้องทำให้เป็นวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างนวัตกรรม คือการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการโดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนประเทศยุค 4.0 เป็นการสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรมตามกรอบ 3 ระดับ ได้แก่ นวัตกรรมความคิด นวัตกรรมปฏิบัติ และนวัตกรรมผลกระทบ การสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรมต้องเริ่มจาก วัฒนธรรมทางความคิดหลักปรัชญาความเชื่อเสียก่อนจึงจะสามารถสร้างนวัตกรรมวิถีปฏิบัติทางวัฒนธรรมได้ เพราะความคิดกำหนดการแสดงออกของมนุษย์และการกระทำจะนำไปสู่การสร้างผลกระทบในที่สุด การสร้างนวัตกรรมวัฒนธรรมของประเทศไทยต้องทำอย่างครบถ้วนทั้ง 3 ระดับที่ละขั้นตอนเพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

ประการแรก ค้นหาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมที่ตอบโจทย์เป็นจุดแกร่งของไทย มีความเป็นเอกลักษณ์ มีคุณค่าในตัวเอง เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัดไม่สามารถสนับสนุนทุกอุตสาหกรรมได้

ประการที่สอง ค้นหาแนวทางการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมนั้นๆ เช่นการพัฒนามวยไทยซึ่งเป็นที่รู้จักและเป็นเอกลักษณ์ไทยให้มีมาตรฐานในด้านศิลปะการต่อสู้และการกีฬา เช่นมาตรฐานความปลอดภัย ระบบการฝึกฝนเรียนรู้ที่ชัดเจนเหมาะสมกับเด็กๆจนถึงผู้ใหญ่ทุกเพศทุกวัยจัดทำเป็นระดับขั้นหรือสายสีต่างๆคล้ายเทควันโดโดยให้หน่วยงานของไทยเป็นผู้รับรองระดับฝีมือและจัดเก็บค่าทดสอบระดับฝีมือ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และฝึกสอนมวยไทยทั่วโลก หรือการทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการถ่ายทำภาพยนตร์นานาชาติของ Hollywood. Bollywood ฯลฯ

ประการที่สาม พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมให้สามารถขายได้ทั่วโลกเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของแต่ละประเทศและแต่ละวัฒนธรรม การพัฒนาจุดขายทางวัฒนธรรมของแต่ละ ท้องถิ่น ปัจจุบันรัฐมีนโยบายส่งเสริมจุดขายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด แต่ยัง

ไม่สามารถผลักดันจนทำให้เกิดผลผลิตในระดับสากล ตัวอย่างนโยบายการคัดเลือกเมืองต้นแบบเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ในประเทศไทยในปี 2554 เช่น การกำหนดให้จังหวัดชัยนาทเป็นเมืองแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเมืองหัตถกรรมสร้างสรรค์หรือจังหวัดลำปางเป็นเมืองเซรามิกซึ่งยังไม่มี การดำเนินการเพื่อให้เป็นรูปธรรมที่เกิดประสิทธิผล เป็นต้น ภาครัฐจึงต้องสอดแทรกมิติทางด้าน วัฒนธรรมเข้าไปในภารกิจของกระทรวงต่างๆ

ประเทศไทยควรผนวกมิติวัฒนธรรมเข้าไปในทุกนโยบายการพัฒนา กระทรวงวัฒนธรรมไม่ได้ มีหน้าที่เพียงส่งเสริมหรืออนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมแต่เพียงอย่างเดียวแต่ต้องส่งเสริมวัฒนธรรมให้ไป มีส่วนในการพัฒนาด้านอื่นๆด้วยทั้งด้านการศึกษา การสื่อสาร สุขภาพ สิ่งแวดล้อม การเมือง การ บริหาร เป็นต้น ในภารกิจของกระทรวงต่างๆควรสอดแทรกมิติทางวัฒนธรรมไทยเข้าไปในนโยบาย ด้วย เช่น โครงการก่อสร้างอาคารสถานที่ของหน่วยงานภาครัฐ สิ่งปลูกสร้างต่างๆของหน่วยงาน ภาครัฐการออกแบบก่อสร้างควรมีมิติของวัฒนธรรมไทยเข้าไปผสมผสาน หรือกระทรวงสาธารณสุข ควรให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาส่งเสริมสมุนไพรไทย วิถีแพทย์ทางเลือกหรือแพทย์พื้นบ้าน ภูมิปัญญาพื้นบ้านทางการแพทย์ด้านต่างๆ เป็นต้น ประเทศไทยควรเร่งสนับสนุนการส่งออกทาง วัฒนธรรมที่ผ่านการรวบรวม วิจัยส่งเสริมจนมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ทั้งเชิงพาณิชย์และเชิงการทูต เช่นการกำหนดนโยบายวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนการส่งออกทางวัฒนธรรมผ่านทางศิลปินและผู้ทำงาน เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมของไทยไปยังประเทศเป้าหมายหรือสร้างค่านิยมในวัฒนธรรมแบบไทยใน ตลาดโลก การทำการตลาดให้กับสินค้าวัฒนธรรมไทยรวมถึงการสนับสนุนเงินทุนการผลิตสินค้าและ บริการในวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ

ปัจจุบันการส่งออกสินค้าวัฒนธรรมส่วนใหญ่มาจากประเทศพัฒนาแล้วเพราะประเทศ เหล่านั้นสนับสนุนการเผยแพร่วัฒนธรรมอย่างจริงจังและมีบทบาทในการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม ของตนในต่างประเทศโดยการสนับสนุนเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน เครือข่าย และข้อมูลให้แก่ศิลปิน และผู้ทำงานด้านวัฒนธรรมของตนในต่างประเทศ

การพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เราควรมีการพัฒนาบัญชีการส่งออกทางวัฒนธรรม ประชาชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบข้อมูลสถิติด้านวัฒนธรรมที่เป็นมาตรฐานในระดับชาติสามารถ เชื่อมโยงกับระบบบัญชีประชาชาติมาตรฐานเพื่อประโยชน์ในการติดตามสถานการณ์ด้านวัฒนธรรม การวิเคราะห์และคาดการณ์ผลกระทบของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ และการกำหนด ยุทธศาสตร์และนโยบายวัฒนธรรมของประเทศ

ประเทศไทยติดกับดัก 3 เรื่อง ได้แก่ ความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เกิดความ เหลื่อมล้ำระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองและติดกับดักผู้มีรายได้ปานกลาง การดำเนินนโยบาย 4.0 ในหน้าที่ ของกระทรวงวัฒนธรรมจึงควรจะต้องขับเคลื่อนด้วยปัญญาอาศัยทุนวัฒนธรรมที่มีคุณค่าไปสร้างมูลค่า และนำมูลค่าที่ได้ไปรังสรรค์รักษาให้มีคุณค่าและมูลค่ามากขึ้น ขณะเดียวกันก็ต้องมาดูว่าเรามี

ทรัพยากรใดที่จะนำไปแลกเปลี่ยนกับต่างชาติอีกทั้งต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาสินค้าและบริการให้ได้ โดยมีทิศทางการพัฒนาและบทบาทกระทรวงวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ

1. อยู่บนพื้นฐานของความรู้และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของเราเอง (Knowledge Based)
2. มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative & Innovation)
3. มีความโดดเด่นหรือสร้างความแตกต่าง (Differentiation)
4. มีตัวตนที่เป็นเอกลักษณ์หรือตราสินค้าที่ชัดเจน (Brand)

เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาวัฒนธรรมไทยสู่วัฒนธรรมไทย 4.0 อย่างเป็นรูปธรรม กระทรวงวัฒนธรรมต้องเร่งส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สร้างสรรค์วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูงโดยเริ่มจากการมองเห็นถึงองค์ประกอบพื้นฐาน Cultural DNA ที่สำคัญของคนไทยประกอบด้วย 5 Fs ได้แก่

- 1) Fun มีความสนุก คนไทยเป็นชนชาติที่มีอารมณ์ขัน ชอบความสนุกสนานเฮฮา
 - 2) Flexible มีความยืดหยุ่น หนักเอาเบาสู้ ชอบผ่อนหนักให้เป็นเบา ปรับตัวเข้าได้กับคนทุกชนชาติ
 - 3) Friendly มีความเป็นมิตร เป็นเพื่อนกับทุกคน มีมนุษยสัมพันธ์ดี
 - 4) Flavoring ชอบความมีรสชาติ เห็นได้จากอาหารท้องถิ่นไทยมีความหลากหลายแตกต่างกัน
 - 5) Fulfilling รักการต่อสู้ การเต็มที่กับชีวิต เต็มที่กับทุกเรื่อง สู้ไม่ถอย
- ส่งผลให้เกิด สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5 F ประกอบด้วย
1. Foods อาหารไทยมีความครบรส รสชาติจัดจ้านแต่มีรายละเอียดและเสน่ห์ต่างจากชาติอื่น
 2. Films. Animation & Games ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ อนิเมชันและเกม ที่ผลิตโดยคนไทยมีความแปลกใหม่และสร้างสรรค์สอดแทรกความเป็นไทย เช่น ภาพยนตร์ต้มยำกุ้ง ภาพยนตร์นเรศวร ละครบุพเพสันนิวาส ได้รับความนิยมไปในประเทศ
 3. Fashions ความหลากหลายและความซับซ้อนในวัฒนธรรมเครื่องนุ่งห่มของไทย เป็นแรงบันดาลใจการออกแบบแฟชั่นชั้นดีให้ดีไซน์เนอร์ไทยรุ่นใหม่ ผ้าไทยมีเอกลักษณ์ความสวยงามและอ่อนช้อย
 4. Fighting ความเป็นชนชาตินักสู้ มวยไทยเป็นศิลปะและการกีฬาที่นิยมระดับโลก
 5. Festivals มีเทศกาลต่างๆตลอดทั้งปีแทบทุกพื้นที่ของประเทศที่สนุกและไม่เหมือนใครในโลกดึงดูดให้คนมาเที่ยวเมืองไทยจำนวนมาก เอื้ออำนวยต่อการสร้างนวัตกรรมกล่าวคือเป็นแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการโดยทุนทางวัฒนธรรมช่วยสนับสนุนต่อการขับเคลื่อนประเทศยุค 4.0

บทบาทกระทรวงวัฒนธรรมต่อ สินค้าและการบริการทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5 F ในเรื่อง Foods อาหารไทยเป็นภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาของบรรพบุรุษไทยเป็นเรื่องของ Foods as Culture เป็นการถ่ายทอดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางอาหาร เป็นศิลปะในการทำอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนไทยที่มีการใส่รายละเอียดมากมายลงในอาหารทำให้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ในเรื่อง การเกษตร ประเทศไทยมีความหลากหลายเชิงชีวภาพ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริม วัตถุดิบและสินค้าเกษตรตัวอื่นนอกเหนือจากข้าว ยาง มัน ปาล์ม

Festivals เทศกาลต่างๆที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะคนไทยมีความสุขจึงมีเทศกาลต่างๆ ที่สนุกแตกต่างหลากหลายจำนวนมากเช่น สงกรานต์ ลอยกระทง ฯลฯ ตลอดจนวัฒนธรรมทาง การเกษตรอันเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมไทย เช่น การเก็บเกี่ยว การลงแขก การเกี่ยวกุลและ แบ่งปัน เป็นต้น ในเรื่องการอนุรักษ์และขับเคลื่อน เทศกาล ประเพณีสู่ระดับโลก คือทำอย่างไรให้ เทศกาลของไทยยิ่งใหญ่ในระดับโลก “ความสำคัญ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันเป็นกลไกหลักที่สำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการรับประกันการพัฒนาอย่างยั่งยืน” กระทรวง วัฒนธรรมควรมีการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นวิธีที่สามารถนำไปสู่สันติภาพและ ความมั่นคงที่ยั่งยืน มิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดจนความ สงบและความปลอดภัยนับเป็นขอบเขตแห่งแนวทางการปฏิบัติที่ไม่สามารถแยกกันได้และต้องอาศัยซึ่ง กันและกัน การบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องใช้นโยบายแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ในทุกมิติ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในแต่ละมิติ ดังนั้นการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะทำให้โลกตระหนักถึงอนาคต สำหรับทุกคน

Films. Animation & Games ปัจจุบันสื่อภาพยนตร์และวีดิทัศน์นับได้ว่า เป็นสื่อที่มี

ความสำคัญและมีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม มีบทบาทในการโน้มน้าว หล่อหลอม และบ่มเพาะความเชื่อ ค่านิยม วิถีคิดและวิถีปฏิบัติของผู้คนในสังคมและผู้คนในกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชนที่นิยมบริโภคสื่อภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ซึ่งในกระบวนการสร้างและผลิตสื่อภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ย่อมมีแนวคิดและประเด็นเนื้อหาสาระที่สะท้อนหรือแฝงอยู่ทั้งเรื่องโครงสร้างสถาบัน และ ความสัมพันธ์ทางสังคม ระบบคุณค่าและความหมายของสิ่งต่าง ๆ อาทิ ประเด็นหรือสิ่งที่สะท้อน วัฒนธรรม หลักหรือการผสมผสานทางวัฒนธรรมดังนั้นประเด็นสำคัญในการเสริมสร้างเพื่อการรู้เท่า ทนสื่อ เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีความคุมดูแลในรายละเอียด เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มที่จะ ถูกชักจูงหรือครอบงำได้ง่ายที่สุด การสอดแทรกวัฒนธรรมที่ดีของไทย เพื่อส่งเสริมสังคมที่ดี และเพื่อการสร้างความนิยมในเอกลักษณ์ไทยไปสู่ต่างประเทศจึงเป็นเรื่องต้องทำ ดังเห็นได้จากความนิยมละครเรื่องบุพเพสันนิวาสส่งผลต่อวิถีคิดและคำพูดค่านิยมการแต่งกายของคน

ไทยหลายๆกลุ่มในระยะเวลาอันสั้นรวมถึงความนิยมยังไปสู่อีกต่างประเทศในเวลาอันรวดเร็ว เป็นอิทธิพลจากสื่อประเภทนี้ที่กระทรวงวัฒนธรรมต้องให้ความสำคัญ

Fashions ความมีเอกลักษณ์ความสวยงามและอ่อนช้อยของวัฒนธรรมการแต่งกาย การออกแบบผ้าไทยควรให้กระทรวงวัฒนธรรมส่งเสริมการนำผ้าไทยมาใช้ในชีวิตประจำวัน สนับสนุนส่งเสริมการทำความรู้จักกับผ้าไทยให้มากขึ้น ส่งเสริมคุณค่าในการแต่งกายแบบไทย การใช้นวัตกรรม การทอผ้าแบบใหม่ที่ได้เนื้อผ้ามีคุณภาพสูงเช่นนาโนเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มคุณภาพและเพิ่มมูลค่าเป็นที่ ยอมรับหรือการออกแบบเครื่องใช้จากผ้าไทยจากสิ่งของที่เป็นชิ้นเล็กๆเช่นกระเป๋าตังค์ใบเล็กๆ หรือ ผ้าเช็ดหน้าที่เป็นผ้าไทย ซึ่งของแต่ละชิ้นก็มีค่าแรงตัวของตัวเอง และล้วน เป็นการเริ่มต้นที่ดีทั้งสิ้น

Fighting มวยไทยเป็นศิลปะและการกีฬาที่นิยมระดับโลกในเรื่องมวยไทยเป็นวัฒนธรรม ของไทยแท้ๆ ปัจจุบันมีค่ายมวยทั่วโลกประมาณ 3-4 หมื่นแห่ง มีทั้งที่ได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐาน ควรเข้าไปจัดระเบียบให้เป็นระบบเกิดมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เช่นมาตรฐานความปลอดภัยในการฝึกฝนจนถึงในการจัดการแข่งขัน จัดระบบการฝึกฝนเรียนรู้ที่ชัดเจนเหมาะสมกับเด็กๆ จนถึงผู้ใหญ่ทุกเพศทุกวัยจัดทำเป็นระดับขั้นหรือสายสีต่างๆคล้ายเทควันโดโดยให้หน่วยงานของไทย เป็นผู้รับรองมาตรฐานระดับฝีมือการบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และฝึกสอนมวยไทยทั่วโลก รวมไปถึงวิชาการใช้อาวุธ เช่น กระบี่ กระบอง พลอง ดาบ ง้าว ทวน ประกอบกับมวยไทยจะทำให้การใช้อาวุธนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการต่อสู้ป้องกันตัวระยะประชิด ดังนั้นมวยไทยจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ฝึกคนช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ให้เป็นผู้มีความ สมบูรณ์ทั้งทางกาย ใจ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มวยไทยยังเป็นสื่อที่ช่วยให้ชาวต่างชาติเข้าใจและชื่นชม ประเพณีวัฒนธรรมไทยมากขึ้นอีกด้วย ควรมีการพัฒนาบัญชีการแสดงออกทางวัฒนธรรมประชาชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบข้อมูลสถิติด้านวัฒนธรรมที่เป็นมาตรฐานในระดับชาติ สามารถเชื่อมโยงกับ ระบบบัญชีประชาชาติมาตรฐาน เพื่อติดตามสถานการณ์ด้านวัฒนธรรม การวิเคราะห์และคาดการณ์ ผลกระทบของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ และการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบาย วัฒนธรรมของประเทศด้วยการดำเนินนโยบายวัฒนธรรม เน้นการส่งเสริมวัฒนธรรมทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณอย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุป

ใช้กระบวนการวัฒนธรรมในการสร้างคนดี สร้างสังคมสันติสุข ใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่ม มูลค่าทางเศรษฐกิจส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ กำหนดทิศทางการพัฒนาและบทบาทกระทรวงวัฒนธรรมต่อการขับเคลื่อนประเทศยุค 4.0 ยังมุ่ง ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เน้นการนำศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมาต่อยอด

และสร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้จากการต่อยอดทุนและมรดกทางประเทศตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ส่งเสริมและพัฒนาด้านวัฒนธรรมเน้น 5 ด้านได้แก่ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ การออกแบบและแฟชั่น มวยไทย เทศกาลและประเพณีไทย และอาหารไทยรวมถึงการพัฒนาศูนย์วัฒนธรรม แห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแสดงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระดับโลก จัดทำบัญชีการส่งออกทางวัฒนธรรมประชาชาติ พัฒนาระบบข้อมูลสถิติด้านวัฒนธรรมที่เป็นมาตรฐานเชื่อมโยงกับระบบบัญชีประชาชาติมาตรฐาน เพื่อติดตามสถานการณ์ด้านวัฒนธรรมวิเคราะห์และคาดการณ์ผลกระทบของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายวัฒนธรรมของประเทศด้วยการดำเนินนโยบายวัฒนธรรม เน้นการส่งเสริมวัฒนธรรมทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอย่างเป็นรูปธรรม

References

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2560). **คณะกรรมการวัฒนธรรมทำงานเชิงรุก**. เติลินิวส์. 6 ตุลาคม.
- ชนากานต์ ปานอ่ำ. (2560). **ฟันเฟืองขับเคลื่อนวัฒนธรรม‘ไทยแลนด์ 4.0’**. ขึ้นสำคัญ.มติชน.(18 ตุลาคม
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2561). **ศิลปวัฒนธรรมภายใต้รัฐธรรมนูญ 4.0**.ไทยโพสต์.6 กุมภาพันธ์.
- วีระ โรจน์พจนรัตน์. (2559). **กระตุ้นวธ.ใช้วัฒนธรรมขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0** ควบคุม ศก. สร้างสรรค์.ไทยรัฐ.(1สิงหาคม
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2560). **กระทรวงวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร:กรุงเทพธุรกิจ.
- .กระทรวงวัฒนธรรม.(กรุงเทพมหานคร:กรุงเทพธุรกิจ.
- สุตปฐพี เวียงสี. (2560). **วัฒนธรรมไทย 4.0**. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2559). **สังคมและวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). **วัฒนธรรม 4.0 Spectrum แห่งความเป็นไทย**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- Sumlee chamroenchai. (2557). **ความหมายของวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร:ครีเอทีฟคอมมอนส์.